

Sygn. akt I PK 48/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M.B. i C.D.

przeciwko „A.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

o ryczałt za noclegi

w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 25 lutego 2016 r., sygn. akt IX Pa [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 29 lipca 2020 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 7 sierpnia 2018 r., sygn. akt IX Pa [...],

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz każdego z powodów kwoty po 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 7 sierpnia 2018 r., sygn. akt IX Pa [...], Sąd Okręgowy w K. oddalił skargę o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 25 lutego 2016 r., sygn. akt IX Pa [...], wniesioną przez pozwaną „A.” Sp. z o.o. w B. w sprawie o zapłatę ryczałtów za noclegi na rzecz powodów M.B. i C.D.

Pozwana „A.” Sp. z o.o. z siedzibą w B. wniosła o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 25 lutego 2016 r., sygn. akt IX Pa [...].

W uzasadnieniu podała, że wyrokiem z 3 sierpnia 2015 r., sygn. akt V P [...], Sąd Rejonowy w S. zasądził od niej na rzecz powodów M.B. oraz C.D. wymienione tam kwoty tytułem ryczałtów za noclegi w podróży służbowej z ustawowymi odsetkami oraz kosztami postępowania. Podstawą tego rozstrzygnięcia był art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2 i 3 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce strefy budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz § 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. Apelacja pozwanej od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 25 lutego 2016 r., sygn. akt IX Pa [...]. Tymczasem wyrokiem z 24 listopada 2016 r., K 11/15, Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność wymienionych przepisów z art. 2 Konstytucji RP. Skoro zakwestionowane przepisy stanowiły podstawę wydania zaskarżonego wyroku, to tym samym spełniona jest przesłanka wznowienia postępowania na mocy art. 401¹ k.p.c.

W odpowiedzi na skargę powodowie wniesli o jej odrzucenie lub oddalenie oraz zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania. Wskazując na stanowisko wyrażone w kilku orzeczeniach Sądu Najwyższego, jakie zapadły już po ogłoszonym wyroku Trybunału Konstytucyjnego, powodowie podnieśli, że ich

roszczenia nadal znajdują podstawę prawną w art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1 i 5 k.p.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 26 września 2017 r. wznowił postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 25 lutego 2016 r., sygn. akt IX Pa [...](pkt 1), i uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w K. oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w S. z 3 sierpnia 2015 r., sygn. akt V P [...], w punkcie 1, 2, 4, 6, 8 i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania (pkt 2).

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok zażaleniem w części, co do jego punktu 2, czyli w zakresie, w jakim uchylono wyrok Sądu Okręgowego w K. z 25 lutego 2016 r., sygn. akt IX Pa [...], oraz poprzedzający go wyrok z 3 sierpnia 2015 r., sygn. V P [...].

Postanowieniem z 12 kwietnia 2018 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w punkcie 2 i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w K. do rozpoznania.

W motywach rozstrzygnięcia Sąd Najwyższy podał, że w sprawie nie została spełniona żadna ze wskazanych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłanek uchylenia wyroku. Zaskarżony wyrok zapadł w wyniku wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego w K. Wznowienie postępowania nastąpiło w sytuacji opisywanej hipotezy normy art. 401¹ k.p.c., a jego podstawę stanowił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., sygn. K 11/15. Sąd Najwyższy podniósł, że prawo materialne w systemie apelacji pełnej nie daje podstaw do uchylenia przez Sąd odwoławczy wyroku Sądu pierwszej instancji. Sąd drugiej instancji suwerennie stosuje prawo materialne, czyli może za podstawę orzeczenia przyjąć inne przepisy niż podane przez Sąd pierwszej instancji lub wskazane przez strony. Dodatkowo Sąd Najwyższy wskazał, że zapadłe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie zmieniło zupełnie prawa materialnego mającego w sprawie znaczenie, w szczególności nie spowodowało, że roszczenia o rodzajowe (sporne) świadczenia stały się całkowicie niezasadne. W tym zakresie Sąd Najwyższy odwołał się do stanowiska przedstawionego w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 października 2017 r., III PZP 2/17,

stwierdzając równocześnie, że wykładnia i zastosowanie prawa materialnego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego i ostateczna ocena żądań powoda leżała w gestii Sądu drugiej instancji.

Rozpoznając sprawę ponownie, Sąd Okręgowy uznał, że skarga o wznowienie postępowania nie zasługiwała na uwzględnienie i podlegała oddaleniu. Sąd odwoławczy wskazał, powołując się przy tym obszernie na orzecznictwo Sądu Najwyższego i tezy w nim zawarte, że mimo wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, brak jest podstaw do zmiany zaskarżonego niniejszą skargą wyroku Sądu Okręgowego w K. z 25 lutego 2016 r., sygn. akt IX Pa [...], a w konsekwencji oddalenia powództwa o ryczałty za noclegi wniesionego przez powodów M.B. oraz C.D. W ocenie Sądu Okręgowego roszczenia te znajdują bowiem podstawę prawną w art. 77⁵ k.p. w zw. z art. 5 k.p. (art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców) w zw. z art. 322 k.p.c.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, mimo uznania za niezgodne z Konstytucją niektórych przepisów ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w zw. z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. i przepisów wyżej powołanych rozporządzeń wykonawczych, powodowie jako kierowcy zatrudnieni w transporcie międzynarodowym nie zostali pozbawieni prawa do noclegu umożliwiającego regenerację sił w godnych warunkach. Warunki takie z reguły nie są zapewnione przez udostępnienie miejsca do spania w kabinie pojazdu, który jest przez nich prowadzony. W ocenie Sądu Okręgowego wysokość należności z tytułu noclegów ustalona w toku postępowania pierwszoinstancyjnego i zaakceptowana w postępowaniu apelacyjnym dawała kierowcom możliwość zaspokojenia potrzeb noclegowych w warunkach godnych i pozwalających na regenerację sił. Wyliczona przez biegłą z zakresu rachunkowości kwota odnosiła się do stawek obowiązujących w sferze budżetowej i brak jest podstaw do stwierdzenia, że były one zawyżone. Nie mogą być również uznane za nadmierne z punktu widzenia interesu pracodawcy. Przy ocenie wysokości poniesionych kosztów nie można tracić z pola widzenia tego że kwoty, które były wypłacane powodom z tytułu odbytych podróży służbowych, nie obejmowały ryczałtów za noclegi. Obowiązujące kolejno po sobie Regulaminy wynagradzania z 16 czerwca 2010 r., 16 grudnia 2012 r. i 16 stycznia 2013 r. pojęcie „dieta” odnosiły jedynie do kosztów

wyżywienia. Jak to prawidłowo ocenił Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku z 25 lutego 2016 r., brak było podstaw do nadania temu pojęciu szerszego znaczenia. Z kolei późniejszy Regulamin wynagradzania z 16 kwietnia 2014 r. nie mógł mieć dla sprawy znaczenia, gdyż obowiązywał po tej dacie, zaś roszczenie powodów dotyczyło wcześniejszych okresów.

W ocenie Sądu Okręgowego powołany w skardze o wznowienie wyrok Trybunału Konstytucyjnego ostatecznie nie spowodował zatem konieczności weryfikacji zaskarżonego orzeczenia Sądu drugiej instancji. Roszczenia powodów o zasądzenie kosztów noclegu były bowiem uzasadnione również w świetle art. 77 k.p. w zw. z art. 5 k.p. (art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców) oraz w zw. art. 322 k.p.c. Wobec takiego rozstrzygnięcia niezasadny był także wniosek skarżącego o zwrot przez M.B. oraz C.D. świadczeń spełnionych przez pozwanego w trybie art. 415 k.p.c.

Powyższy wyrok skargą kasacyjną zaskarżyła pozwana spółka w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w zw. z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju i w zw. z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowych i art. 190 ust. 1 Konstytucji RP - przez zastosowanie przepisów art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w zw. z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia MPiPS z 2002 r. i w zw. z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia MPiPS z 2013 r. jako podstawy prawnej roszczenia o ryczałty za noclegi poza granicami Polski:

- mimo że wydany 24 listopada 2016 r. wyrok Trybunału Konstytucyjnego (K 11/15) uznał je za niekonstytucyjne, w zakresie, w jakim dotyczyły warunków i zasad wypłaty ryczałtów noclegowych kierowcom wykonującym przewozy w transporcie międzynarodowym, z uwagi na wadliwą legislacyjnie konstrukcję

zakwestionowanych przepisów zawierającą wielostopniowe odesłanie kaskadowe, a także nieadekwatność norm uregulowanych w zakwestionowanych przepisach do materii, w jakiej znajdują zastosowanie, nieprzewidywalność skutków prawnych działań adresatów zakwestionowanych przepisów oraz nadmierną swobodę organów stosujących prawo przy ustalaniu ich zakresu normowania;

- w wyniku niedopuszczalnego przez obowiązujące zasady techniki prawodawczej odesłania, tj. począwszy od art. 5 k.p. (art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców), przez § 3 i § 5 oraz § 2 art. 77⁵ k.p. dochodząc ostatecznie do przepisów rozporządzenia MPiPS z 2002 r. i rozporządzenia MPiPS z 2013 r., co narusza § 157 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”;

b) art. 77⁵ § 2 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie na skutek błędnej wykładni § 9 pkt 2 regulaminów wynagradzania z 16 czerwca 2010 r. i 16 stycznia 2013 r. skutkującej nieprawidłowym uznaniem, iż regulaminy wynagradzania z 16 czerwca 2010 r. i 16 stycznia 2013 r. pojęcie „dieta” odnosiły jedynie do kosztów wyżywienia;

2. naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) art. 328 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 406 Kodeksu postępowania cywilnego przez brak zawarcia w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stanowiska Sądu w przedmiocie zastosowania art. 322 k.p.c. w przedmiotowej sprawie;

b) art. 322 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 406 Kodeksu postępowania cywilnego przez jego błędne zastosowanie w sprawie o ryczałty za noclegi.

W związku z powyższym skarżąca wniosła o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania,

2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona powodowa wniosła o:

- 1) oddalenie skargi kasacyjnej w przypadku jej przyjęcia do rozpoznania,
- 2) zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów zastępstwa w postępowaniu ze skargi kasacyjnej wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej okazały się nieuzasadnione.

Na podstawie art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania.

W pierwszej kolejności należy rozważyć zasadność zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego. Nie był uzasadniony zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2018 r., V CSK 292/17, LEX nr 2641043; wyrok Sądu Najwyższego z 21 marca 2018 r., II PK 10/17, LEX nr 2509612). W niniejszej sprawie nie miało miejsca takie naruszenie, zaś zaskarżony wyrok poddaje się kontroli kasacyjnej i wyraża motywy procesu decyzyjnego Sądu drugiej instancji. Wskazać należy, że Sąd drugiej instancji powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym dopuszczono stosowanie art. 322 k.p.c. w sprawach o ryczałty za noclegi. Sąd odwoławczy odniósł się również do wyliczenia kwot zasądzonych na rzecz powodów w postępowaniu, które zakończyło się wydaniem prawomocnego wyroku, i uznał je za prawidłowe, co również uzasadnił.

Nie był również uzasadniony zarzut naruszenia art. 322 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że niemożność ścisłego udowodnienia przez pracownika wydatków, jakie poniósł w interesie pracodawcy, nie powinna stanowić przeszkody faktycznej ani prawnej w dochodzeniu odpowiedniej kompensaty. Uprawnienie do zwrotu wydatków poniesionych przez pracownika w interesie pracodawcy może być realizowane

także w związku z wykonywaniem przez pracownika zadań roboczych w trakcie wyjazdu, który formalnie nie podlega kwalifikacji jako odbywanie podróży służbowej, ale za to wiąże się z dodatkowymi kosztami, które musiał ponieść pracownik. W ostatecznym rozrachunku należy zatem przyjąć, że art. 322 k.p.c. ma zastosowanie w sprawie o zapłatę należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową, w tym zwrotu kosztów noclegów, gdyż stanowią one „dochód” w rozumieniu tego przepisu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 lutego 2017 r., I PK 71/16, LEX nr 2269111). Zatem zastosowanie w niniejszej sprawie art. 322 k.p.c. było w pełni uzasadnione z uwagi na trudność w precyzyjnym ustaleniu wysokości roszczeń powodów.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego, Sąd Najwyższy uznał, że nie był uzasadniony zarzut naruszenia art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w zw. z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju i w zw. z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowych i art. 190 ust. 1 Konstytucji RP. Należy przypomnieć, że mimo wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie K 11/15, nadal aktualne pozostaje orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym Sąd ten stanął na stanowisku, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej

lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167), bowiem to na pracodawcy spoczywa powinność zabezpieczenia odpowiednich warunków noclegowych w podróży służbowej. Obowiązek ten może zostać zrealizowany w dwojaki sposób. Po pierwsze, przez zorganizowanie warunków umożliwiających odpoczynek, po drugie, przez ustanowienie ryczałtu w wysokości dającej możliwość zrealizowania tej potrzeby we własnym zakresie (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, OSNP 2014 nr 12, poz. 164; wyrok Sądu Najwyższego z 17 maja 2017 r., II PK 106/16, LEX nr 2306361; wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2018 r., II PK 3/17, LEX nr 2530649; wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2018 r., I PK 360/16, LEX nr 2508180; wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2017 r., I PK 317/16, LEX nr 2473798). Ponadto, warto również zwrócić uwagę na wyrażoną w orzecznictwie tezę, zgodnie z którą sam nocleg w kabinie pojazdu, nawet o podwyższonym standardzie, nie niweczy automatycznie zasadności żądania zasądzenia ryczałtów w związku z podróżą służbową, a może co najwyżej wpłynąć na jego wysokość (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 marca 2018 r., I PK 330/16, LEX nr 2508179).

Ponadto należy podkreślić, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, jest utrata aktualności uchwały Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164) w zakresie, w jakim wskazywała ona, że postanowienia zakładowych przepisów prawa pracy regulujących kwestię świadczeń należnych kierowcom zatrudnionym w transporcie międzynarodowym z tytułu podróży służbowych nie mogą przewidywać świadczeń w wysokości niższej niż przewidziane w aktach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ k.p. Po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie stosuje się wprawdzie art. 21a ustawy z 2004 r. o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 8 marca 2017 r., II PK 409/15, LEX nr 2306366 oraz II PK 410/15, LEX nr 2306367). Sąd Najwyższy wskazywał również wielokrotnie w swoim aktualnym orzecznictwie, że ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie

międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. poz. 167). Jeżeli jednak pracodawca nie ustali wysokości ryczałtu, albo wyraźnie i jednoznacznie wykluczy jego wypłatę, wówczas przed pracownikiem otwiera się droga dochodzenia ryczałtu za nocleg w wysokości wynikającej z rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ k.p. (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z 26 października 2017 r., III PZP 2/17, OSNP 2018 nr 3, poz. 28; wyroki Sądu Najwyższego: z 13 grudnia 2017 r., III PK 149/16, LEX nr 2435631; z 13 grudnia 2017 r., III PK 6/17, LEX nr 2428244; z 19 grudnia 2017 r., I PK 249/16, LEX nr 2440465; z 1 marca 2018 r., I PK 330/16, LEX nr 2508179 oraz I PK 331/16, LEX nr 2486197). Pamiętać również należy, że pojęcie zwrotu kosztów podróży obejmuje: diety, zwrot kosztów przejazdów i dojazdów, noclegów i innych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb. Stąd użyte przez ustawodawcę w art. 77⁵ § 3 k.p. sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży” ma szeroki kontekst i obejmuje wszelkie koszty (należności), których rekompensaty może oczekiwać pracownik. Podstawowym kosztem, związanym z podróżą służbową, jest koszt noclegu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2018 r., I PK 310/16, LEX nr 2459716).

W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował wskazane w skardze kasacyjnej przepisy, uznając, że mimo wydania przez Trybunał Konstytucyjny wspomnianego wyroku, nadal możliwe jest stosowanie do ryczałtów za noclegi kierowców przepisów dotyczących należności z tytułu podróży służbowych. Strona skarżąca zmierza w istocie do zmiany utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w sprawach o ryczałty za noclegi, jednak nie

przedstawia żadnych przekonujących argumentów, które mogłyby do tego doprowadzić.

Nie był w końcu uzasadniony zarzut naruszenia art. 77⁵ § 2 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie na skutek błędnej wykładni § 9 pkt 2 regulaminów wynagradzania z 16 czerwca 2010 r. i 16 stycznia 2013 r. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że koszty noclegu kierowcy w transporcie międzynarodowym może kompensować kwota jednego świadczenia (nazywanego nawet „dieta”), umówiona przez pracownika i pracodawcę z uwzględnieniem postanowień regulaminu wynagradzania i zarządzenia w sprawie diet. Świadczenie to może być niższe niż kwota 25% ryczałtu za nocleg określona w rozporządzeniu wykonawczym do art. 77⁵ § 2 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 31 października 2018 r., II PK 191/17, LEX nr 2572699). Zgodzić się jednak również należy, że jeżeli pracodawca ureguluje kwestię diet, a pomija inne koszty podróży, to oznacza, że u pracodawcy nie ma postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2019 r., II PK 8/18, LEX nr 2650750). Z ustaleń Sądów rozpoznających niniejszą sprawę wynika, że pozwany pracodawca uregulował kwestię zwrotu kosztów podróży w obowiązującym u niego regulaminie wynagradzania, przewidując jednak jedynie dietę przysługującą pracownikom. Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że w regulaminach wynagradzania relewantnych dla okresów objętych niniejszą sprawą pozwany pracodawca w ogóle nie odnosił się do ryczałtów za noclegi. Strona skarżąca nie udowodniła, aby „dieta”, nawet w ustalonej, dość wysokiej kwocie, faktycznie miała na celu pokrycie wszystkich należności z tytułu podróży służbowych. Przeciwnie, z przebiegu niniejszej sprawy oraz rozwoju argumentacji strony pozwanej wynika, że stanowisko pozwanej o pokryciu za pomocą „diety” wszystkich należności z tytułu podróży służbowej zostało opracowane dopiero w toku procesu, natomiast nie było intencją pracodawcy ustalenie jednego świadczenia, które pokrywałoby wszystkie należności z tytułu podróży służbowej.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji swego wyroku. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego wydano na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z

art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 2 w związku z § 2 pkt 5 oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).